

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

Издаје Народно позориште у Београду

ПРИЈАТЕЉ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

140 ГОДИНА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА 1868-2008.

КРОВНИ ЗАКОН

Хоће ли Србија после 15 година добити Закон о култури и осмишљену стратегију националне културне политике?

Крајем септембра Министарство републике Србије, министар Војислав Брајовић и стручни тим сарадника представили су јавности нацрт Закона о култури. „Кровни акт“, како су га назвали, требало би да уређује општи интерес у овој области и начин његовог остваривања, обављање делатности у области културе, обавезе и одговорности државне управе, покрајинске и локалне власти, као и услове за рад свих учесника у процесу комуникације у култури. Основна начела Нацрта закона о култури су слобода културног стваралаштва, деловања и изражавања, спречавање цензуре, аутономија субјеката у култури, отворености према јавности и грађанима, уважавање културних и демократских вредности европске и националне традиције, обавеза државе да подстиче културну продукцију и чува културно и историјско наслеђе, демократичност културне политике, равноправност јавноправних и приватноправних субјеката у оснивању установа и других правних лица у култури и равноправност у раду свих установа и других субјеката у култури и децен-

трализација у организовању и финансирању културних делатности. То је основа за нову културну политику Србије и низ нових закона који би произашли из њега, од којих су неки већ у фази преднацрта (закони о непокретним културним добрима, задужбинама и фондовима, музејској делатности...).

„На држави је да каже шта је оно што нас води у Европу и свет, а један од најзначајнијих корака је кровни закон о култури“, рекао је министар Брајовић на крају јавне расправе о нацрту Закона, крајем октобра у Заводу за проучавање културног развоја културе, увођење система конкурса не само за програме, већ и за директорска места, приватизацију у култури, уговоре на три године за запослене у институцијама културе, социјални статус слободних уметника, неговање културе националних мањина и децентрализацију културе. Према његовим речима, приватизација у култури значиће да „свако може да купи, али не и да промени намену институције“. Уговори на три го-

дине за запослене у институцијама културе биће стимулативни за оне који хоће да раде и представљаће простор за креативне људе од којих друштво има користи, рекао је Брајовић. Министар је посебно нагласио важност регулисања социјалног статуса слободних уметника.

Новим законом предвиђено је оснивање Националног савета за културу, који именује Скупштина Србије на предлог Министарства, као стручно-саветодавно тело ради обезбеђивања сталне стручне подршке у очувању, развоју и ширењу културе. Према Нацрту закона, Савет би имао 17 чланова, који би били бирани на четири године. Савет би давао сугестије у креирању културне политике, предлоге за развој и унапређење културних делатности, пратио и оцењивао стање у култури у Републици, давао би мишљење Министарству и о стицању или одузимању статуса установе од националног значаја, као и статуса репрезентативног уметничког удружења за територију Србије, а износио би и ставове и мишљења када одређена активност у култури (наставка на страни 2)

МОЖЕМО ЛИ ПОД КРОВ

У овом броју објављујемо текст Маше Стокић о нацрту новог Закона о култури, који је Министарство културе назвало „Кровним актом“. Још један покушај да Србија добије Закон о култури којим би била осмишљена стратегија националне културне политике. Позоришне новине већ неколико бројева покушавају да дају допринос овој теми, објављујући текстове на тему организације и функционисање нама сродних позоришта у Европи. Будући да је Народно позориште у Београду од прворазредног националног и културног значаја, кључно питање је – да ли Народно позориште може да стане под „крив“ који нуди нацрт новог Закона о култури, или ће бити потребна израда посебног Закона о Народном позоришту у Београду. Покушаћемо, у наредним бројевима новина, да ово питање поставимо стручним, значајним личностима, да бисмо и даље подстицали дијалоге на ову важну тему и помогли да се из свеобухватног плана Закона искристалише позиција наше Куће.

Редакција

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ ЧИТАОЦИМА ПОЛИТИКЕ

УЗ ОВАЈ КУПОН
ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ
У МЕСЕЦУ ЈАНУАРУ
ОСТВАРУЈЕТЕ

ПОПУСТ
20%

заговара насиље, шунд, порнографију, расну, верску, националну или полу нетрпељивост. Неко би у изнесеном видео опасност од цензуре, што је онда у супротности са другим члановима Закона.

Нацртом закона предвиђене су и казне за установе културе и друга правна лица у одређеним случајевима. Тако су новчане казне од 10.000 до 500.000 динара предвиђене за установе културе и правна лица која обављају делатност за коју нису основане, а исти износ казне предвиђен је и за установе културе које вишак прихода не уложе у културне делатности. Казна од 10.000 до 100.000 динара предвиђена је за јавне установе културе које запосле лица за уметничке или програмске (стручне) послове без спровођења јавног конкурса и ако прекрше при запошљавању акт о организацији и систематизацији послова.

Усвајањем предложеног закона о култури престали би да важе Закон о делатностима од општег интереса у области културе из 1992. и Закон о самосталном обављању уметничке или друге делатности у области културе из 1993. године. Током једномесечне јавне расправе, разговори су вођени у 5 градова, у њима је учествовало преко 1000 стручњака, а многе примедбе, на-

Како је протеклих петнаестак година национална културна политика била у запећку неопходно је утврдити њене основне постулате – мишљење је Милене Драгићевић Шешић, професора ФДУ и сарадника на изради нацрта Закона. Приоритети културне политике у наредном периоду требало би, тако, да буду стратешко планирање и равноправна евалуација рада и постигнутих резултата свих партнера у култури, укључујући и само Министарство културе, увођење системског деловања на свим нивоима, подршку новим организационим формама како у домену културних индустрија тако и у домену онога што је од значаја за националну културу. Друга група приоритета односила би се на стварање услова за развој перманентне едукације, менаџмента и маркетинга у култури, као и развој истраживања и рад на формирању образоване публике, док би се трећа група приоритета односила на заштиту, старање и бригу о културном наслеђу. Неопходно је и подстицање савременог уметничког стваралаштва кроз стварање транспарентних критеријума и мера за оквир предлога пројеката, као и развој система за подршку одабраним пројектима, затим настајање на децентрализацији, охрабривање партиципације и развоја културе

ЗНАЧАЈ УПРАВНОГ ОДБОРА КРАЉЕВСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ПОЗОРИШТА У ЛОНДОНУ

Краљевско национално позориште у Лондону је организовано по посебном британском моделу, који припада типу парадржавних модела културне политике. То значи да је влада пренела своју одговорност у домену културе на стручно тело (уметнички савет) које она именује али њиме не управља, и које има потпуну аутономију одлучивања у периоду за који је именовано. У основи елитистичка, оријентација овог модела културне политике ублажена је општим прихватањем тенденције демократизације, тј. напорима да се врхунске уметничке вредности учине доступним најширој публици, као што се то дешава данас у Великој Британији и Ирској. Уметнички савети у овим земаљама, као парадржавна тела, покушавају да смање и ублаже утицај тржишта на уметност, подржавајући у исто време елитне културне институције и уметничке пројекте локалних заједница, чији је циљ да подстичу учешће у културном животу што ширих слојева публике.

Управник ове институције од националног значаја, Тревор Нан, о томе каже: „Национално позориште је позориште за целу нацију. Ми изводимо представе за све старосне групе, из свих заједница, укључујући веома младе, као и оне који немају никакво позоришно искуство. У нашем јединственом позоришном дому у Лондону, у коме се налазе три посебне сцене, нудимо најшири могући избор позоришних комада, како старих тако и нових драмских текстова, који су углавном представљени путем сталног

репертоара, шест дана у недељи, током целе године и по највећим стандардима. Поред тога, ми сваке године одлазимо на турнеје широм наше земље и у иностранству, а исто тако примамо у госте ансамбле из других земаља. Ангажовани смо и на пољу образовања и у обучавању, што се обавља у нашем Студију, а све са циљем да пронесемо славу немерљивог доприноса наше земље светској позоришној баштини и да обезбедимо наставање те традиције кроз будуће генерације. Национално позориште је позориште за свакога.“

Управни одбор има значајну улогу у стварању и реализацији пословне политике Краљевског националног позоришта. Ово тело именује министар културе, медија и спорта, а сачињавају га: представници државних институција, представници државних корпорација и бизниса, представници запослених и значајни позоришни посленици потврђени у свим доменима позоришне делатности. Управни одбор нема извршну власт, нити његови чланови за свој рад добијају материјалну надокнаду, али је утицај овог тела неприкосновен. Ово тело има редовне састанке и врши пуну, ефикасну контролу над компанијом и надгледа извршне органе. Поред тога, Управни одбор именује руководиоце извршних органа и утврђује услове уговора о њиховом упошљавању. Задаци и одговорности овог тела и извршних органа јасно су дефинисани посебним документима. Управни одбор настоји да послује у духу комбинованог кодекса о удруженом

руковођењу, у мери у којој је он релевантан за статус Краљевског националног позоришта.

У финансирању делатности Краљевског националног позоришта учествују Британски савет, са 80% и Савет града Лондона са 20%. Управни одбор има право независног увида у финансијско пословање, а процену обезбеђује секретар компаније. Управни одбор Краљевског националног позоришта има обавезу стварања основних предуслова за функционисање овог позоришта, тј. има превасходно пословну функцију, која треба да обезбеди базу за остваривање уметничке функције. Посебно треба нагласити два усмерења: према позоришту – у правцу обезбеђивања предуслова да позориште има довољно финансијских средстава како би могло без оптерећења да обавља своју основну делатност, тј. да креативност не буде условљена материјалним недаћама и према друштву – да контролише да ли позориште поштује задати основни репертоарски концепт и да ли се добијена материјална средства користе рационално. Значи, функција Управног одбора позоришта је и пословно-уметничка.

Пословање Краљевског националног позоришта је под сталним увидом од стране Уметничког савета Енглеске. Почасни председник Управног одбора Краљевског националног позоришта је краљица Елизабета, а председник је високи представник енглеске аристократије, Сер Кристофер Хог.

Милован Здравковић

рочито оне везане за нејасно формулисане ставове, речено је – биће уважене.

Према предлозима Координационог одбора уметничких удружења Србије, које има 13 чланова, укључујући и Савез драмских уметника, неопходно је, између осталог, да нови Закон дефинише уметничка удружења као организације од јавног интереса, да фондове за културу могу оснивати и „друга правна и физичка лица“ осим Републике и органа покрајина и локалне самоуправе, те увођење пореских и финансијских олакшица за донације у култури, као и да се прецизно наведе за које културне делатности треба да се донесу посебни закони. Везано за питање увођења пореских олакшица на донације, на завршној јавној расправи речено је да Министарство финансија то не одобрава као законску одредбу.

мањинских група и других социјалних група у главним динамичким токовима, развој међународне сарадње на свим нивоима, и коначно – бригу о медијима и ширење медијске културе и писмености.

Свеобухватни план који је изнело Министарство за културу, свакако је за похвалу, међутим – основно питање које се намеће гласи – ако је нешто „крвни“ закон, на чему се темељи? Постоји извесна бојазан да ће током израде посебних закона за поједине области културне делатности, који за сад већ нису ни у преднацртној фази, овај општи морати да буде озбиљно измењен. С обзиром на искуство са Уставом и непрестане потребе да се прилагођава, мења, допуњује – за мање од годину дана од усвајања – ни судбина овог „крвног“ закона не може да буде много боља.

Маша Стокић

Разговор с поводом | Предраг Ејдус

УМЕТНИЧКИ ЧИН У ПРВИ ПЛАН

Предраг Ејдус је 29. управник Народног позоришта у Београду. Сусреће се са великом традицијом и својеврсним јубилејем – 140. годином трајања. Више од три деценије је непосредни сведок успона и падова театра у којем је провео већи део свог радног века. Већ је више пута у медијима изјавио, као и већина његових претходника, да је фотеља управника Националног театра једно од неуралгичнијих места у које човек може да седне, али да она с друге стране, ипак, представља и велику част.

Шта вас је нагнало да прихватите место управника?

Један од разлога због којих сам прихватио ову функцију је, пре свега, жеља да покушам да Национални театар претворим у институцију у којој ће уметнички чин, дакле оно због чега ми и постојимо, апсолутно бити доведен у жижу, у први план. Наравно, многи мисле да се то подразумева, али у пракси, чини ми се, то и није баш тако. Из много разлога. С обзиром да у кући и даље постоје неке негативне референце из ранијих периода, од броја запослених, преко избора људи, начина финансирања, комуникације са министарством културе, до преклапања разноразних служби, дошло је до једног замешателства које је, чини ми се, већ на једној тачки која прети да буде веома опасна. У том смислу, Народно позориште је у последње време све више постало социјална, а много мање уметничка институција. Наравно, репертоар се игра, сва три ансамбла имају становитих успеха, ту нема збора, али мислим да то може да буде још много, много, боље.

Који ће бити први потези на путу да се дође до тога?

Да би се то догодило, мораће сигурно да се врше одређене промене. Наравно, управник не може бити тај који ће их сам спроводити. Он може, на неки начин, да их усмерава, иницира, да даје одређене предлоге како у самој кући, тако и споља, у контакту са Министарством. Већ имамо и одређене разговоре који се воде у правцу да се после усвајања Закона о култури, размишља и о доношењу Закона о Народно позоришту. То би била још једна шанса да се изврше одређене промене.

Последњих десетак година један сте од најангажованијих српских глумца, нарочито у позоришту, где тренутно на разним сценама имате 15 живих представа. Са друге стране, функција управника Народног позоришта подразумева, како сте и сами рекли, бројне обавезе и одговорности. Може ли се ускладити све то?

Када сам прихватио да дођем овде, ја сам то и најавио, али и сам се са собом договорио, да не желим да напуштам своју основну вокацију. Глуму, једноставно, сматрам својим животним опредељењем и немам намеру то да мењам. Што се тиче обима посла, свакако да ће тај играчки део, када је

реч о некаквим новим насловима које бих евентуално радио, у прво време сигурно бити драстично смањен. У наредних пет-шест месеци док се овде не уходам и док, заиста, не будем видео реалне размере својих управничких обавеза, а оне заиста нису мале, сигурно нећу прихватити ништа ново. Када је у питању играјући репертоар, и он ће, вероватно, бити смањиван, како бих покушао да оптимално ускладим своје обавезе. Али, с обзиром да сам годинама навикао на тај ритам, ја се надам да управничко место неће трпети због тога што ћу повремено играти свој репертоар.

Претходна руководећа гарнитура је са великим амбицијама почетком октобра најавила ову, 139. сезону, у оквиру које су, бар што се тиче нових наслова, биле испланиране скоро све премијере у сва три сектора, Драми, Балету и Опери. Хоћете ли испоштовати тај план или намеравате да у оквиру њега нешто мењате?

До неких промена ће доћи, то је извесно. Пошто смо именовани усред јесење сезоне, свакако да ће све оне обавезе које су у тренутку нашег доласка већ биле преузете, бити испоштоване. Што се тиче идуће сезоне, ми сада полако правимо један нови план, а јавност ће ускоро о томе бити обавештена. Многе од тих премијера о којима говорите, нису биле чврсти уговори, већ само идеје од којих су неке биле чвршће позиционирани, а неке, у приличној мери, магловите.

Опште је познато да Народно позориште већ годинама, колоквијално речено, мучи муку са дуговима. Како ћете се изборити са тим проблемом?

Наравно, то јесте велики проблем, а разлога за то има веома много. Могу да вам кажем да ћемо до краја ове године, захваљујући пре свега ажурности Министарства културе, у приличној мери регулисати низ некаквих дугова које смо затекли овде. Већ су издвојена одређена значајна средства. Нека су већ стигла, а остала су на путу. Ми имамо и некаквих системских дугова који се вуку већ деценијама, али то је нешто што ћемо решавати током идуће године. Међутим, када је реч о ауторима којима се дугује много пара, мислим да ће велики број тих неисплаћених хонорара бити уплаћени до краја године. На тај начин, у приличној мери ћемо се растеретити једног дела дугова и тог баласта који је, заиста, дугогодишњи проблем.

У оквиру Националног театра егзистирају три куће у једној. Намеравате ли да са „мртве тачке“ покренете решавање вишедеценијског проблема, односно поступак раздвајања Дrame са једне, те Оперe и Балeта са друге стране, у две потпуно независне институције?

Да. То је једна од мојих стратешких жеља, која наравно није моја, али је изузетно подржавам. Ја сам у вези са тим већ водио неке разговоре са ресорним министром и са људима из Министарства. Наравно да много тога зависи и од одлуке Државе, Владе и Града. Београду свакако недостаје Опера и то је деценијски проблем. Верујем, ако будемо ушли у неко стабилније време, и у финансијском и у политичком смислу, да то више неће бити никакав сајнсфички. По том питању, ја сам, за сада, умерени оптимиста.

Микојан Безбрадица
новинар „Гласа јавности“

ПЕТНАЕСТ ГОДИНА „КИР ЈАЊЕ“ У РЕЖИЈИ ЕГОНА САВИНА

Мало је позоришних представа које могу да се похвале трајањем дугим деценију и по. Нарочито на Великој сцени Народног позоришта, на којој се гурају три ансамбла и где се представе често гасе само зато да би уступиле место новим. Али Стеријин „Кир Јања“ у режији Егона Савина пре неколико дана, 24. децембра, прославио је свој петнаести рођендан баш на овој сцени. Већ се у току припрема представе осећало да се догађа нешто значајно: „позитивна струјања“ су од екипе почела да се шире по читавом позоришту оним скривеним, само театру знаним токовима, а око сцене и у сали било је из пробе у пробу све више „техничара“. А зна се – ако они гледају пробе, то је сигуран знак да ће представа бити добра. Театром су се пронеле речи тадашњег управника, Виде Огњеновић, да Предраг Ејдус прави „антологијску улогу, у стилу Питера О'Тула и Лоренса Оливијеа“.

Редитељ Егон Савин, свој однос према нашем великом класику објашњавао је речима: „Кад год редитељ не режира Стерију, чини ми се да чини неправду, јер његове комаде треба радити зато што је он наш Шекспир и наш Молијер. Национални театар морао би стално да има на свом репертоару бар једно Стеријино дело“.

После премијере су освојили наслови: „Сензација на Тргу“, „Кир Јања у небеским висинама“... Критичари су, између осталог, писали: „Оно што је пре двадесетак година почео Дејан Мичајч наставља данас Егон Савин“, „Кир Јања' јесте позоришни догађај у правом, изворном, значењу тог слогана: висока креативна фреквенција редитеља, глумца, сценографа, костимографа и композитора напросто су се, лепотом и изражајношћу, магичношћу и интелигенцијом, утапала у наша срца и памет тако да ће нам импресивност овог дела остати заувек у крипти сећања. (...) Ненадан, сензационалан догађај на крају године“... Предрага Ејдуса и његовог Кир Јању одушевљено су прихватили и публика и критика: „Све што се дешава Кир Јањи Предраг Ејдус, који је прави мајстор микроглуме, претаче у стишану буру на лицу јунака, у грч који неосетно прелази у осмејак, у осмех који више личи на невољну гримасу. (...) Тако мајсторија сустиже мајсторију, прелази из једног душевног стања у друго су приметни, све док се не уобличи слојевита фигура Кир Јање, која је у почетку неодољиво смешна, а на крају истински трагична“; „Кир Јања иде међу највише Ејдусове глумачке домете, управо особене у тренуцима када испод стиснуте маске тврдице пробије болно лице човека коме је поседовање новца једини дру-

штвени алиби у средини којој национално не припада (...) Предраг Ејдус је Кир Јању уздигао до неслућених театарских висина, надвио над најсуптилније дубине људске трагике (...) невиђеном прецизношћу, минуциозношћу у грађењу сваког детаља Кир Јањиног лика.“

Већ после свега неколико дана, представа бива проглашена за „најзначајније остварење у култури за 1992“, а следеће године на Стеријином позорију Егон Савин, Предраг Ејдус и Герослав Зарић доноси Народно позоришту три Стеријине награде, а Ејдус добија и награду публике за најбоље глумачко остварење на Позорију. По избору позоришних критичара ТВ Београд и свих београдских листова, представе „Кир Јања“ и „Маска“ Народног позоришта проглашене су за најбоље у 1993. За Дан Народног позоришта „Кир Јања“ добија две Награде и две Похвале: Предраг Ејдус и Герослав Зарић лауреати су Награде Народног позоришта, а Нада Блам и Бојана Никитовић – Похвале.

Потом, представа наставља свој дуговечан, постојан живот. За петнаест година 170 извођења, пред преко 62000 гледалаца. Од тога 20 представа је одиграно на гостовањима у земљи и 8 у иностранству: две у Бечу, у Актент театру 1998, две у Бања Луци и по једна у Куманову и Скопљу 2002, те две представе у Чикагу, у North Shore Art Center

2006, што је било прво гостовање Народног позоришта у САД.

Да подсетимо, ауторски тим, поред редитеља, чине и сценограф Герослав Зарић, костимограф Бојана Никитовић, композитор Ксенија Зечевић и лектор Радован Кнежевић. Предраг Ејдус у насловној и Лепомир Ивковић у улози нотароша Мишића одиграли су свих 170 представа, Нада Блам је своју улогу Јуце једно време делила са Нелом Михаиловић; улогу Кир Диме су, поред Миленка Павлова играли и Бошко Пулетић, Раде Миљанић и Пеђа Милетић, а Тамару Вучковић је у улози Катице за-

менила Златија Оцокољић, да би потом исти лик тумачиле и Миленка Ђорђевић и Данијела Томовић. Десило се једном да у ову улогу за свега сат времена „ускочи“ Лидија Стевановић, која је исту ролу у то време играла у Новом Саду. А слугу Петра играли су наши драги Михајло Викторовић, Борис Андрусевић и Богдан Михајловић; једно краће време ову улогу је тумачио, као гост, Јанош Тот, да би у последњих пет година улогу Петра играли Бошко Пулетић, Срболоуб Милин и једном Тома Трифуновић.

Јелица Стевановић

Интервју | Давид Бижић, баритон

ПОСАО КАО ЗАДОВОЉСТВО

Д. Бижић као Фигаро, Опера у Нанту

Београдска публика је имала прилику да бурним овацијама поздравља наступ баритона Давида Бижића у улози Белкорее у Доницетијевом „Љубавном напитку“ 2006. године у Народном позоришту.

Давид Бижић је члан престижне организације IVAI и добитник друге награде на оперском такмичењу Пласида Доминга, Oregalia 2007. На аудицији за Париску оперу Бастиља 2003. године је једини међу 400 певача добио уговор са том кућом. Имао је преко 200 наступа у Бастљи и Гарнијеу. Радио је са многим познатим певачима и диригентима: Терезом Берганцом, Жозе Ван Дамом, Робертом Алањом, Дмитријем Хворостовским, Робертом Лојдом, Пласидом Домингом, Ђанкарлом дел Монаком...

Пред Нову годину, 29. децембра, имаћемо прилику да га поново чујемо на нашој сцени.

Шта је претходило Вашој међународној оперској каријери?

Певао сам у Хору „Браћа Барух“ који је у то време водио маестро Дејан Савић. Приметио сам да имам бољу пројекцију гласа од осталих чланова хора. У једном тренутку сам добио соло у хорској песми и схватио да имам храбрости, нерава и довољно гласа да могу да наступама као солиста. Уписао сам соло певање у средњој музичкој школи, а затим сам 2000. године отпутовао у Израел, уписао музичку академију и врло бр-

зо добио улогу у студентској представи „Ластавица“ (La Rondine), Пучинија. У Израелској опери су чули за мене и затим сам са њима потписао уговор. Тада сам одлучио да полажем аудицију за Париску оперу и тако је све почело.

Члан сте престижне организације IVAI (International Vocal Arts Institute)...

Организација је сачињена од певача, корепетитора, диригента и вокалних педагога, углавном из Метрополитен опере. Они организују оперске радионице и праве аудиције и ван Америке. Најталентованији певачи добијају могућност за стицање вишег степена знања. Ја сам добио стипендију за мастерклас у Њујорку. Имао сам бесплатне карте за Метрополитен оперу где сам видео изванредне представе и многе познате певаче са којима сада већ певам.

Ко је од чувених светских певача оставио утисак на Вас?

Када сам почињао да певам, први диск који сам купио је био снимак Дмитрија Хворостовског. Веома ми се допао, а онда сам га слушао у Метрополитену и одушевио се. Упознали смо се, била је то 2002. година, а већ 2005. сам био на сцени са њим у „Трубадуру“, у Бастиљи. Са Робертом Алањом сам певао три представе, три различите продукције.

Наступате у старој Париској оперској кући, Гарније, али и у новој – Ба-

Д. Бижић са П. Домингом

стиљи. Да ли постоји разлика у продукцијама ове две куће?

Продукције које се раде у обе Опере зависе искључиво од саме дирекције. Садашњи директор, Жерар Мортије, дошао је из „Салцбург фестивала“. Он је врло модеран, има чудне идеје које нису омиљене ни код Француза. Пуно продукција прође са скандалом, али чим има неких одјека у јавности, добро је. Дакле, провокација: политичка, социолошка или, рецимо, расни немири у Француској. Борба између богате беле елите и сиромашних црнаца одмах је приказана у „Дон Ђованију“. Многим људима се то не свиђа, али долазе и купују те скупе карте да би бурно протествовали. Опера није, што се мене тиче, само за уживање него би требало да буде и за размисљање.

Да ли постоје и традиционалне инсценације?

Постоје, и то врло традиционалне. Ја мислим да Жерар Мортије побегне ван Париза када се таква продукција дешава, али то је ипак бизнис, они морају да продају карте, морају да задовоље и масу људи која воли класичну режију.

С обзиром да сте певали у Европи и у Америци, можете ли да направите паралелу између њихових оперских продукција?

Европска оперска сцена се веома разликује од америчке. У Европи је провокативнија и слободнија режија, чак је пожељно да се додирују теме које су табу – секс, политика, расне разлике, социјалне разлике. Што је тога више, то је успешнија продукција, људи више причају о томе. Америка је врло конзервативна, они имају традиционалне продукције, али да би привукли публику представе су раскошније има више богатства на сцени: више ватре, више воде, више светла, певачи су лепши, имају веће гласове...

Која је представа у којој сте наступали у Париској опери на Вас оставила најјачи утисак?

Рецимо, „Тристан и Изолда“ је била изванредна продукција, зато што је постављена у комбинацији са видео радом Билија Вајоле, једног од најпознатијих уметника у тој области данас у свету. Режирао је Питер Селаре, дириговао Финац Еса-Пека Салонен. Певали су Валтуд Мејер и Бен Хепнер који су већ легенде, тако да су после пет-шест сати опере људи викали „Још, још! Бис, бис!“.

Нису могли да изађу са представе. Представа је тако успела, да сада иде у Јапан и Америку. Толико сам уживао знајући да сам део тога, јер сам осетио да се прави историја. То је први пут да се тако нешто уради на сцени, јер то је као да су пре тридесет година узели, на пример, Ендија Ворхола, а да су певали Павароти, Џоан Сатерленд, дириговао Карајан а режирао, рецимо, Зефирели. Све више позоришни и филмски редитељи режирају опере и захтеви су за певаче другачији. Стиче се утисак да је тежиште на глуми а не на певању. Недавно је у интервјуу познати сопран Натали Десе изјавила да је њен циљ глума а не певање. Има пуно филмских редитеља који режирају опере у Паризу и у Америци, и то је јако узбудљиво. У „Дон Ђованију“ у Бастиљи, певао сам у режији Михаела Ханекеа, аустријског редитеља, добитника Златне палме у Кану за филмску режију. Он је захтевао од нас да будемо врло природни и ја сам се по први пут на

сцени осећао као филмски глумац. Једноставно, ни један покрет руке, ни једна гримаса није смела да буде превише наглашена. За све време режирања и постављања представе, његов асистент је снимао камером правећи гро-планове. Моја љубавна сцена са Церлином је била изузетно реална, што људи нису навикли да виде у опери, тако да је било много коментара и питали су нас да ли смо нас двоје у љубавној вези.

Освојили сте другу награду на такмичењу Oregalia Пласида Доминга. Колико је то значајно за Вашу каријеру?

Нисам уопште размишљао о том такмичењу. Знао сам да сви који тамо дођу до финала после заврше у великим оперским кућама, где сам ја већ певао. Жири чине директори оперских кућа: Ковент Гарден, Монте Карло, Бастиља, бечке Штате опере, мадрирске Краљевске опере. Осим тога, био је и велики медијски одзив. Аутоматски сам добио неколико добрих уговора. Између осталог, певаћу Фигару у фебруару 2010. године у Монте Карлу. Певаћу Фигару у Стразбургу 2009, Лепорела у Рену, Шонара у Бастиљи, а 2008. Врховног свештеника у Стокхолму, у шведској Краљевској опери, у „Самсону и Далили“.

Како се функционише у стањеном систему, где се стално путује, где је велика конкуренција...

Што се тиче конкуренције, имам срећу да сам у А продукцији, где се углавном сви знамо међу собом и нема нас тако много. Путовања су напорна, али то ми је посао, то ми је љубав. У Енглеској су ме питали, када сам путовао у Лондон: „What is the nature of your traveling – business or pleasure?“ а ја сам одговорио „Pleasure is my business“.

Како видите будућност опере у свету?

Опера је скуп свих уметности, тако да је самим тим занимљива за многе људе из различитих сфера уметности. Она је данас постала шоу бизнис. Прича се да опера умире, а представе су увек распродате. Једини проблем је како направити, рецимо, „Травијату“, „Мадам Батерфлај“ или „Боеме“, а да то није већ сто пута виђено у свим могућим градовима, кроз све ове године. Млађи редитељи почињу радњу да измештају, тако да „Мадам Батерфлај“ није више у Јапану него је на Аљасци, у снегу, а „Парсифал“ је у свемиру... По мени је то претерано, али с друге стране, по десети пут гледати исту причу опет – досадно је. Зато редитељи морају да нађу праву меру у томе.

Вања Косанић

ИЗ РИЗНИЦЕ ОПЕРЕ

Издавачка делатност Народного позоришта, на концерту посвећеном Гордани Јевтовић Минов најавила је промоцију едиције дискова „Из ризнице Народного позоришта“ (уредник Драган Стевовић), коју чине историјски снимци оперских представа са наше сцене. Пред публиком се већ нашао први диск из ове едиције, снимак представе „Бал под маскама“ из октобра 1972. године, у којој је улогу Оскара тумачила Гордана Јевтовић Минов. Под диригентском палицом Нина Веркија певали су Звонимир Крнетић (Рикардо), Никола Митић (Ренато), Радмила Бакочевећ (Амелија), Ђурђевка Чакаревић (Улрика), Велизар Максимовић (Силвано), Душан Јанковић (Самуел), Живан Сарамандић (Том), Тома Јовановић (Судија), Стеван Крстић (Амелијин слуга).

В.Косанић

СЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКУ УМЕТНИЦУ

Опера Народного позоришта је недавно посветила цео дан преминулој првакињи опере и професору Факултета музичке уметности, Гордани Јевтовић Минов. Првог децембра, у дванаест часова, у оквиру пригодног концерта „Сећање на Гордану Јевтовић Минов“, наступили су примадона Радмила Бакочевећ, првак Опере Живан Сарамандић и студенти професорке Јевтовић: Ана Цветковић, Јелена Ракић и Гаврило Рабреновић, уз клавијерску сарадњу Невене Живковић, Владимира Глигорића и Петра Марковића. Директор Опере, маестро Дејан Савић, подсетио нас

је у свом говору на надахнуте речи композитора Константина Бабића, посвећене овој изузетној уметници. Богата видео пројекција омогућила је публици да види Гордану Јевтовић у улози Розине („Севиљски берберин“) и Ђо Ђо Сан („Мадам Батерфлај“).

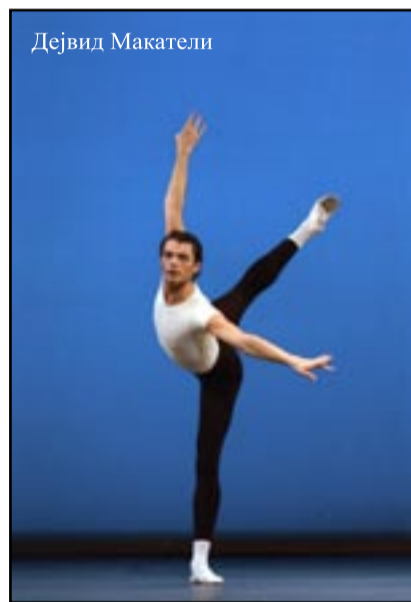
Исте вечери, на Великој сцени је изведена Пучинијева опера „Мадам Батерфлај“, посвећена преминулој уметници. Том приликом, први пут су у улогама Ђо Ђо Сан и Пинкертон наступили са успехом сопран Сузана Шуваковић Савић и тенор Дејан Максимовић.

В. К.

Гости у Балету

ЗВЕЗДЕ ЕНГЛЕСКОГ БАЛЕТА У „ДОН КИХОТУ“

Балет Народног позоришта извешће 14. фебруа 2008. у Центру „Сава“ представу „Дон Кихот“, са гостима – звездама енглеског балета. У главним улогама нове кореографске поставке Владимира Васиљева, наступиће Дејвид Макатели, првак Royal Ballet-а (Краљевског балета) из Лондона и Дарија Климентова, прима балерина English National Ballet-а (Енглеског националног балета) из Лондона. Гости из Енглеске имају изузетно богате биографије.

Дејвид Макатели

Дејвид Макатели је пореклом из Грузије (Тбилиси), изданак треће генерације балетских уметника (деда и отац су му били први играчи). Балетско школовање је започео у родном граду али убрзо, после освојене награде на такмичењу у Лозани, добија сти-

пендију за Академију Royal Ballet-а у Лондону, чији члан постаје 2003. Пре тога је наступао широм Европе, Азије, Северне и Јужне Америке, са Краљевским балетом из Бирмингема и Холандским националним балетом.

Звање првака балета први пут је стекао у Хјустон Балету. На позив Нине Ананишвили и заједно са њом, наступа у „Жизели“, у Тбилисију, 1998. Макателијев репертоар чине главне улоге у балетима: „Бајадера“, „Лабудово

језеро“, „Дон Кихот“, „Силфиде“, „Жизела“, „Пепељуга“, „Успавана лепотица“, „Крцко Орашчић“, „Силвија“, „Корсар“, „Манон“, „Оџегин“, „Thais – pas de deux“, „Without Words“, „Simfoniја C“, „In the Middle Somewhat Elevated“, „Ромео и Јулија“, „Симфонијске варијације“, „Омаж Краљици“, „Stravinski Violin Concerto“, „Четири темперамента“, „Серенада“. Дејвид Макатели је добитник бројних престижних награда: Prix de Lausanne, Награда „Дјагиљев“ на Међународном балет-

конзерваторијум у Прагу, свом родном граду. Чим је завршила школовање, добила је ангажман првакиње у Балету Народног позоришта у Прагу и главну улогу у „Успаваној лепотици“. Затим су уследили солистички ангажмани у Балету у Преторији и Кејптауну (Јужна Африка) као и Шкотском Балету. Поред бројних улога у модерним балетима, остварила је велики репертоар главних улога у класичном репертоару: „Лабудово језеро“, „Дон Кихот“, „Рајмонда“, „Силвија“, „Крцко Орашчић“, „Пепељуга“, „Успавана лепотица“, „Копелија“, „Силфиде“, „Жизела“, „Корсар“, „Бајадера“, „Хамлет“, „Сан летње ноћи“, „Петар Пан“, „Ана Каренина“, „Дама с камелијама“ и друге. Поред наступа у Лондону и редовних гостовања у родном Прагу, наступа на сценама широм света. За њу је креиран награђивани балет „Double Concerto“ Кристофера Хампсона. Међу бројним међународним признањима издвајају се Награда „Париске плесне фондације“, Prix de Lausanne, затим прво место на такмичењу у Токију и Златна медаља на Међународном такмичењу балета у Преторији.

Поред ових угледних гостију, звезда класичног балета које после више деценија представљају енглески балет београдској публици, у „Дон Кихоту“ учествују и солисти и целокупни ансамбл Балета као и Оркестар Народног позоришта у Београду, под диригентском палицом Јоханеса Харнајта.

С. Ж.

Са Дон Кихотом у Нову годину

Роналд Савковић

Балет Народног позоришта започео 2008. годину најновијом балетском хит-представом, у поставци чувеног руског играча и кореографа, Владимира Васиљева из Москве. Као гост, 10. и 12. јануара у улози Базила ћемо видети првака Државне опере из Берлина – Роналда Савковића, а у улози Китри Ану Павловић, првакињу Балета Народног позоришта.

Роналд Савковић је наступао у Народног позоришту 1998. и 2006. године са великим успехом, како су оцениле и публика и критика. Широки дијапазон улога из класичног и модерног репертоара осигурао је овом уметнику могућност да игра широм света и оствари каријеру интернационалне звезде. Након серије наступа у Америци, а потом у Скали из Милана где ће наступити у новогодишњој ноћи, и наша публика ће имати прилику да ужива у виртуозној игри овог уметника.

Учествује Оркестар Народног позоришта под руководством диригента Јоханеса Харнајта.

Милош Д.

Дарија Климентова

ском такмичењу у Паризу... Одликује се стилем изразитог класичног играча – danseur noble.

Гошња Дарија Климентова, првакиња је Енглеског националног балета од 1996. Већ са 10 година, као изузетан таленат, примљена је на Државни

ДЕВЕТА ДЕЦЕНИЈА ВЕРДИЈЕВЕ „АИДЕ“ НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

АИДА У САВА ЦЕНТРУ

Опера Народног позоришта за почетак нове, 2008. године, припрема премијеру Вердијеве опере „Аида“, која ће бити изведена 24. јануара (прва реприза 26. јануара) у Сава центру. Представа се реализује у сарадњи са Македонском Опером и Балетом. Режија је поверена госту из Аустрије, Карелу Дргачу, а дириговаће маестро Јоханес Харнајт.

Једна од најпознатијих и најзахтевнијих Вердијевих опера, коју је Константин Винавер својевремено окарактерисао као дело које нам представља непоновљивог Вердија „непресушне инвенције, врхунског мајсторства“, први пут је на сцену Народног позоришта поставио Теофан Павловски, под музичким вођством тада младог а већ доказаног диригента Мирка Полича, 1. маја 1925. Сценограф је био Владимир Загородњук, костимограф Владимир Жедрински. Либрето Антонија Гислантонија је певан у преводу Станислава Биничког. Премијеру и репризу су певали: Бора Стефановић (Краљ), Евгенија Ваљани (Амнерис), Ксенија Роговска (Аида), Нарцис Гукасов па Лав Зиновјев (Радамес), Милорад Јовановић (Рамфис), Георгије Јурењев и Павле Холотков (Амонасро), Милорад Милутиновић (Гласник), те Стефанија Полич и Ани-

ца Врхунац (Свештеница). Балет је увежбао Александар Фортунато, који је и играо соло на премијери, уз партнерку Нину Кирсанову. После премијере освојани су хвалоспјеви у свим новинама, упућени нарочито диригенту: „Дириговање 'Аиде' било је резултат не само уметничког полета и надахнућа, него и праве академске студије“, писало је између осталог.

Успех солиста је, уз мање замерке, такође био завидан. За Роговску је речено да је, иако њен глас није био чисто драмски сопран, певала „лепим, дотерано израђеним, металним бојама“, а „глас јој је звонио блиставо и чисто“. Амонасер Јурењева је био оцењен с одушевљењем, као: „најсјајнија и најсветлија певачка сила“, а „његов Амонасро био је креација којој би завиделе и светске позорнице“. Критика је, међутим, углавном замерала стилске слободу и „вашарско шаренило“ које је било тако уобичајено у руској експресионистичкој позоришно-сликарској школи али које није било блиско нашем оку, овог пута олично у трију редитељско-сценограф-костимограф. Упркос некој замерци, критичари су били свесни да је за младу оперску кућу као што је тада била београдска, „Аида“ прави подвиг, и није крила задовољство што је представа у целини била

1990.

веома успела. А део атмосфере са премијере остао је и забележен: „после свршене представе публика се није хтела разићи и одушевљено је клицала г. Поличу (...) никад није била издашнија аплаузима диригенту опере, као овог вечера“.

Уз бројне измене у подели и мање преправке и дотеривања у режији, 1929. од стране Зденка Книтла и 1935. од стране Михаила Каракаша, представа је играна све до окупације. Последњи пут 22. марта 1941.

Уследиле су поставке Јосипа Кулунџића и диригента Крешимира Барановића, 11. децембра 1948. са Мирославом Чангаловићем у улози Краља, Меланијом Бугариновић у улози Амнерис и Зденком Зиковом у насловној роли, те Жарком и Николом Цве-

јићем у улогама Рамфиса и Амонасра и Лазаром Јовановићем као Радамесом, у сценографији Станислава Беложанског и костимима Милице Бабић, па поставка Ани Радошевић са маестром Богданом Бабићем у сценографији Владимира Маренића, костимима Љиљане Драговић и кореографији Вере Костић, 21. септембра 1966, када су певали Живан Сарамандић (Краљ), Ђурђевка Чакаревић (Амнерис), Милка Стојановић (Аида), Атилио Планиншек (Радамес), Ђорђе Ђурђевић (Рамфис) и Јован Глигоријевић (Амонасро), са Лидијом Пилипенко у балетском солу.

„Аиду“ је 3. јуна 1990. ансамбл Опере приказао концертно, као припрему за следећу премијеру која је изведена у оквиру БЕМУС-а 10. октобра

1990, у режији Дејана Миладиновића и гостујућег диригента Корнела Траилеску. Сценограф је тада био Милета Лесковац, костимограф Миланка Берберовић, кореограф Лидија Пилипенко. Ауторски тим је успео да, упркос сцени која је премала за захтеве које поставља ова опера, донесе пред публику – спектакл, у пуном смислу те речи. Вјера Мирановић Микић је у улози Аиде зрачила „појавом, лепотом гласа и добром глумом“, Јелена Влаховић као Амнерис је задивила „лепотом појаве, тембром тамно обојеног гласа и изражајношћу интерпретације“. Млади Бојан Кнежевић је, тумачећи лик Краља Египта био „на висини задатка“, Фабио Армилиато, гост из Италије, иако лирски тенор, успешно је донео лик војсковође Радамеса „лепотом појаве и младошћу“, те одличном вокалном техником. Иван Томашев је као првосвештеник Рамфиса и сценски и певачки деловао сугестивно, а Горан Глигорић је у улози Аидиног оца Амонасра, доминирао сценом „сигурним наступом и снажним гласом“. Тома Јовановић је био „солидан“ Гласник, а Светлана Бојчевић је била „музикална“ Свештеница. Хор, који је припремила Зорица Митев, деловао је „у пуној звучности“, а соло у балету су играли Милица Бијељић и Крунислав Симић. Представа се одржала на репертоару седам сезона, и за то време је одиграна 34 пута, пред 13163 гледаоца.

Јелица Стевановић

ПРОМОЦИЈЕ КЊИГА

На Сцени „Раша Плаовић“ одржана је промоција књиге „Искушеници Талијиних Ђуди – Позоришне критике и прикази 1983–2004“ аутора Мирка Жарића, у издању новинско-издавачке куће Панорама из Приштине.

Књига је настала као плод рада Мирка Жарића, песника, књижевника и позоришног критичара. Жарић је скоро три деценије писао позоришну критику за приштински лист „Јединство“, пратећи премијере и гостовања на територији Косова и Метохије, као и критике представа-учесница разних фестивала, од Стеријиног позорја до Сусрета „Јоаким Вујић“.

На промоцији ове књиге, важног сведочанства нашег позоришног живота у протекле три деценије, говорили су, између осталих и: театролог Радомир Путник, драмски уметници из Београда – Татјана Бошковић, Танасије Узуновић, Гојко Шантић и из Приштине – Анкица Миленковић, Милица Благојевић и Јасмина Стојиљковић. На промоцији су учествовали и Оливер Њего, првак Опере Народног позоришта и Никола Рацков, професор Музичке академије. Медијатор промоције је био Милован Здравковић.

Г. В. Е.

На Другој галерији Народног позоришта, 28. новембра 2007. одржана је промоција књиге „Одгонетање театра“ др Миленка Мисаиловића, дугогодишњег драматурга и редитеља Народног позоришта. Она је 158. у Колекцији „Одговори“, аутора

Милоша Јевтића који је интервјуисао, овога пута, Мисаиловића. Уредници књиге су Радован Поповић и Драган Јовановић Данилов. Ова књига представља богату биографију Миленка Мисаиловића и обухвата догађаје из његовог професионалног и приватног живота. На промоцији су се могли чути подаци да је Мисаиловић за свој позоришни, књижевни, филмски и јавни рад добио више високих признања, између осталих Награду „Јоаким Вујић“ за режију, две награде као драмски писац, награду за филмски сценарио, Стеријину награду за театрологију, Вукову награду, Печат Народног позоришта, Ловоров венац за животно дело из области театрологије (2004) Позоришног музеја Војводине, Повељу за

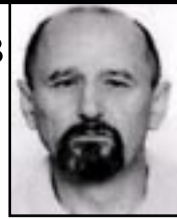
животно дело Удружења књижевника Србије, као и да је уврштен у IV издање енциклопедије Америчког биографског института (The International Directory of Distinguished Leadership), са дипломом за угледно вођство у театарској естетици.

На промоцији су говорили редитељ Боро Драшковић, писац Жарко Команин приређивач Милош Јевтић, издавач Добривоје Борчић („Арт плус“, Ужице) и Миленко Мисаиловић, који се захвалио говорницима на свему што је о њему изречено, али се осврнуо и на концентрацију духовно-сдржајне атмосфере коју је, такође, чинило и све што је неизречено, а било присутно у густом набоју, па је Мисаиловићу представљало изазов за промишљање, у том часу. Креатор неизреченог и неизрецивог била је публика у којој су се могле запазити угледне личности најразноврсних професија: редитељи, драматурзи, глумци, сликари, књижевници, преводиоци, публицисте, костимографи. Треба поменути бар неке од њих: преводилац Илеана Ћосић, књижевница Вјера Витошевић, академик Владета Јеротић, књижевник Васа Калезић, костимограф Зора Давидовић, редитељ Петар Зеџ, сликар Божо Ковачевић, књижевник Коста Димитријевић, педагог Деса Јањушевић, сликар и дизајнер Добрило Николић, па чак и један адмирал, др Радован Томановић...

С. Ж.

IN MEMORIAM

Бранислав
Вукојевић
(1953–2007)

Љубица
Крстић
(1919–2007)

Рођен не тако давно, 1954, оставио је трага у нашим срцима. Брзина којом је живео, темперамент – несвакидашњи су. Био је од најбољих међу нама. Електричар, али прави! Од „Светлости“ у којој је радио, преко Либије и Ирака, до Народног позоришта у које је дошао кад је оно добијало своје ново рухо и крвоток. Бане је знао сваку његову жилу, нерв и жицу. Кад је завршио тај велики посао, одлучио је да остане у Позоришту, у Расвети.

Није се припремао за позориште, али га је волео, а то је најважније. Отишао је пребрзо.

Душан Пивач

Љубица Крстић је била члан Хора београдске Опере у време када је ансамбл ове куће често гостовао по свету и са свих гостовања доносио о хору лепе критике.

У том хору Љубица је била истакнути члан. Увек дисциплинована у раду, љубазна, осмехнута. Члан ансамбла за први ред. Ослонац! Била је супруга шефа хора што се ни по чему није могло запазити, осим по спремности да уради све што се од ње на сцени тражи.

Госпођа – кад смо махом били другови.

Б. Поповић

У атријуму Сцене „Раша Плаовић“, свакога дана од 10 – 15 часова и од 17 – 22, можете набавити пропагандни материјал и сувенире Народног позоришта.